

Mīti par zāļu aktīvās vielas izrakstīšanu

Publicēts: 14.08.2020.

Atjaunināts: 17.08.2020.

Mīti par zāļu aktīvās vielas izrakstīšanu

Pārmaiņas bieži rada šaubas un jautājumus, tāpēc skaidrojam jauno valsts kompensējamo zāļu jauno izrakstīšanas kārtību (stājusies spēkā 2020.gada 1.aprīlī), atspēkojot deviņus populārākos mītus:

1. Mīts: Zemāka zāļu cena = sliktāka zāļu kvalitāte un vājāka iedarbība.

PATIESĪBA: Zāļu jomā augstāka cena nenozīmē labāku kvalitāti!

Izstrādājot jaunas zāles, zāļu ražotāji veic apjomīgus klīniskos un citus pētījumus, lai pierādītu aktīvās vielas iedarbību un drošumu. Tiek noskaidroti šādi jautājumi: Vai zāles ārstēs konkrēto slimību? Vai zāles ir drošas? Kuriem pacientiem šīs zāles ir piemērotas? Kāda ir pareizā zāļu deva? Šī obligāti veicamā izpēte par līdz šim nezināmo aktīvo vielu prasa ilgu laiku un lielus finansiālus līdzekļus. Reizēm pētījumos tiek noskaidrots, ka jaunā aktīvā viela nav efektīva vai to nevar izmantot ārstēšanai. Līdz ar to šo patentēto (jeb oriģinālo) zāļu ražotājs vēlas atgūt savus veiktos ieguldījumus. Tāpēc šim uzņēmumam tiek piešķirtas monopoltiesības (patenta un datu aizsardzības veidā) un tas šajā laikā vienīgais var piedāvāt pacientiem tirgū savas zāles. Kad monopoltiesības beidzas (apmēram pēc desmit gadiem), tirgū drīkst parādīties citu ražotāju tādas pašas zāles (tās sauc par ģenēriskām jeb patentbrīvām zālēm).

Šajā laikā papildus zāļu reģistrēšanai nepieciešamajiem pētījumiem, kurus veicis patentēto zāļu ražotājs, jau ir gūta papildu informācija par zāļu iedarbību, drošumu u.c. jautājumiem, jo zāles ir bijušas reģistrētas jau vismaz desmit gadus un pacienti tās ir lietojuši. Tāpēc ģenērisko zāļu ražotājam nav nepieciešams veikt tik plašu izpēti par jau zināmo aktīvo vielu. Tas nozīmē, ka tiek ietaupīts uzņēmuma laiks un nauda. Tādēļ ģenēriskās zāles ir lētākas. Ģenērisko zāļu ražotājiem ir jāsniedz dati par to, ka viņu ražotās zāles ir līdzvērtīgas oriģinālajām zālēm ārstnieciskās iedarbības ziņā un atbilstoši dati par zāļu kvalitāti.

Līdz ar to zālēm ar vienu un to pašu aktīvo vielu var būt dažādi ražotāji, nosaukumi, izskats (krāsa, forma vai iepakojums) un cenas, bet tās ir vienlīdz kvalitatīvas, drošas un ar tādu pašu ārstniecisko iedarbību. Gan ģenērisko, gan patentēto zāļu ražošanas uzņēmumus arī pārbauda pēc vienādi stingriem kvalitātes standartiem, un tie ir vienoti Eiropā. Visām zālēm, kas izplatītas ES, ir vienādi stingras prasības. Turklāt izejvielas zālēm ar vienu aktīvo vielu jeb vielu, kas nodrošina ārstēšanu, dažkārt nāk no vienas un tās pašas rūpnīcas.

Statistika: Ik gadu Latvijā aptuveni 7 no 10 pārdotajiem zāļu iepakojumiem Latvijā ir tieši ģenēriskās zāles.

Zāļu reģistrācijas īpašnieki ir ieinteresēti, lai viņu zāles tiktu kompensētas no valsts budžeta līdzekļiem savukārt, lai tas tiktu izdarīts, Zāļu valsts aģentūra un Nacionālais veselības dienests veic stingru to ārstniecisko, ekonomisko un ietekmes uz budžetu izvērtējumu. Piemēram, kompensējamo zāļu cena nav augstāka par šo zāļu otro zemāko ražotāja realizācijas cenu vai vairumtirdzniecības cenu Čehijā, Dānijā, Polijā, Rumānijā, Slovākijā un Ungārijā un nepārsniedz šo zāļu ražotāja realizācijas cenu vai vairumtirdzniecības cenu Igaunijā un Lietuvā.

MĪTI un PATIESĪBA par ZĀĻU AKTĪVĀS VIELAS IZRAKSTĪŠANU

**MĪTS
#1**

Zemāka zāļu cena = sliktāka zāļu
kvalitāte un vājāka iedarbība!

PATIESĪBA

Zāļu jomā augstāka cena
nenozīmē labāku kvalitāti.

ZINI un NEPĀRMAKSĀ!

Tevi ārstē zāļu aktīvā viela, nevis zāļu nosaukums, to iepakojums, krāsa vai forma.
#ZiniunNeparmaksa | www.esparveselibu.lv

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
Fonds

REGULĒJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

ESF projekts „Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi” (identifikācijas Nr. 9.2.4.1./16/I/001)

2. Mīts: Manas iepriekšējās zāles atšķirās ar zāļu ražotāja nosaukumu un palīgvielām, tāpēc tās ir efektīvākas. Turklāt lietoju šīs zāles jau ilgi.

PATIESĪBA: Zālēm ar vienu un to pašu aktīvo vielu var būt dažādi ražotāji, nosaukums, izskats (krāsa, forma vai iepakojums) un cenas. Bet tās ir vienlīdz kvalitatīvas, drošas un ar tādu pašu ārstniecisko iedarbību. Ārstēšanu nodrošina tieši zāļu galvenā sastāvdaļa jeb aktīvā viela, nevis zāļu palīgvielas, izskats, krāsa vai forma!

Zāļu palīgvielām (to sastāvam) neatkarīgi no to izcelsmes vai izmantotā daudzuma, arī krāsvielām, konservantiem, saistvielām, stabilizatoriem, biezinātājiem, emulgētājiem, garšvielām, aromātiskajām vielām u.c – nav ārstnieciskas ietekmes uz cilvēka organismu. Zāļu palīgvielas veido zāļu formu, krāsu, garšu un citas īpašības. Piemēram, zāļu palīgvielas var būt laktoze vai tādas pašas krāsvielas, ko lieto pārtikas produktos.

Tāpēc, ja cilvēkam nav alerģiska reakcija pret kādu no zālēs (neatkarīgi no to cenas) esošām palīgvielām, zāļu palīgvielas nav apstākļi, kāpēc cilvēkam būtu jāmaksā par tām lielāka naudas summa.

MĪTI un PATIESĪBA par ZĀĻU AKTĪVĀS VIELAS IZRAKSTĪŠANU

MĪTS #2

Manas iepriekšējās zāles atšķirās ar zāļu ražotāja nosaukumu un palīgvielām, tāpēc tās ir efektīvākas. Turklāt lietoju šīs zāles jau ilgi.

2,69 eiro = **5,36 eiro**

PATIESĪBA

Zāļu palīgvielām (to sastāvam) neatkarīgi no to izcelsmes vai izmantotā daudzuma, arī krāsvielām, konservantiem, saistvielām, stabilizatoriem, biezinātājiem, emulgētājiem, garšvielām, aromātiskajām vielām u.c – nav ārstnieciskas ietekmes uz cilvēka organismu. **Ārstēšanu nodrošina tieši zāļu galvenā sastāvdaļa jeb aktīvā viela, nevis zāļu palīgvielas, izskats, krāsa vai forma!**

ZINI un NEPĀRMAKSĀ!

Tevi ārstē zāļu aktīvā viela, nevis zāļu nosaukums, to iepakojums, krāsa vai forma.
#ZiniunNeparmaksa | www.esparveselibu.lv

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
Fonds

ĪEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

ESF projekts „Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi” (identifikācijas Nr. 9.2.4.1./16/I/001)

3. Mīts: No 1. aprīļa pilnīgi visiem pacientiem mainījās līdz šim lietotās zāles!

PATIESĪBA: Līdz šim lietotās zāles mainījušās tikai nelielai daļai pacientu.

Nacionālā veselības dienesta dati liecina, ka vairāk nekā 85% gadījumu zemākas cenas kompensējamām zālēm gada laikā cenas nemainās. Līdz ar to, ja pacienti līdz šim lietoja zemākas cenas zāles, pastāv iespēja, ka viņiem nebija pārmaiņu pēc 1. aprīļa.

MĪTI un PATIESĪBA par ZĀĻU AKTĪVĀS VIELAS IZRAKSTĪŠANU

MĪTS #3 No 1. aprīļa pilnīgi visiem pacientiem mainījās līdz šim lietotās zāles!

PATIESĪBA
Līdz šim lietotās zāles mainījušās tikai nelielai daļai pacientu.

ZINI un NEPĀRMAKSĀ!
Tevi ārstē zāļu aktīvā viela, nevis zāļu nosaukums, to iepakojums, krāsa vai forma.
#ZiniunNeparmaksa | www.esparveselibu.lv

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
Fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

ESF projekts „Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi” (identifikācijas Nr. 9.2.4.1./16/I/001)

PATIESĪBA: 35 eiro – vidējā summa, ko viens pacients pārmaksāja pērn par kompensējamām zālēm, nezinot, ka par zālēm ar tādu pašu iedarbību varēja maksāt mazāk, ja izvēlētos cita ražotāja medikamentu. Jaunā kārtība pacientiem kopumā Latvijā ļaus ietaupīt līdz 25 miljoniem eiro gadā, jo ir nodrošinātas vienlīdz iedarbīgas, kvalitatīvas un drošas zāles par zemāku cenu.

Īpaši svarīga zemākas cenas zāļu pieejamība ir iedzīvotājiem ar nelieliem ienākumiem. Taču arī iedzīvotājiem ar augstākiem ienākumiem ir svarīgi zāles lietot racionāli, jo tādējādi ietaupītie naudas līdzekļi var tikt novirzīti citu vajadzību apmierināšanai, kā arī ražotāji, kuri šobrīd zāles piedāvā iegādāties par augstāku samaksu, tiek motivēti to samazināt.

Tā kā, uzzinot par jauno kārtību, proti, par kārtību, ka valsts pirmām kārtām samaksā par lētākām zālēm, 250 kompensējamiem medikamentiem ražotāji līdz 1. aprīlim ir samazināja cenu. Tas nozīmē, ka ir samazinājušies pacientu līdzmaksājumi par zālēm, t.i., summa, ko pacienti piemaksāja līdz šim. Pēc 1. aprīļa ir palielinājies kompensējamo zāļu skaits ar vienādu zemāko cenu, ļaujot pacientiem izvēlēties no plašāka zāļu klāsta.

MĪTI un PATIESĪBA par
ZĀĻU AKTĪVĀS VIELAS IZRAKSTĪŠANU

MĪTS #4

No jaunās kārtības iegūs
tikai valsts, nevis pacienti!

PATIESĪBA

Jaunā kārtība **pacientiem** kopumā Latvijā **ļaus ietaupīt līdz 25 miljoniem eiro gadā**, jo ir nodrošinātas vienlīdz iedarbīgas, kvalitatīvas un drošas zāles par zemāku cenu.

ZINI un NEPĀRMAKSĀ!

Tevi ārstē zāļu aktīvā viela, nevis zāļu nosaukums, to iepakojums, krāsa vai forma.
#ZiniunNeparmaksa | www.esparveselibu.lv

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2025

EBROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
Fonds

REGULĀCIJAS TAVĀ NĀKOTNĒ

PATIESĪBA: Gluži pretēji jaunā kārtība kompensācijas kārtības ietvarā aizsargā pacienta tiesības un intereses lietot zāles racionāli un nepārmaksāt par zālēm gadījumos, kad tas nav ārstnieciski nepieciešams. Savukārt, ja pacientam ārstnieciski nepieciešams lietot konkrēta ražotāja zāles, ārsts aizvien ir tiesīgs tās izrakstīt, norādot ārstniecisku pamatojumu pacienta medicīniskajā kartē un receptē.

Jaunā kārtība paredz, ka pacients ir informēts par apstākļiem, kāpēc viņam ir nepieciešams maksāt vairāk, bet valsts var pārbaudīt, vai dārgāku zāļu izrakstīšana nav notikusi patvaļīgi. Turklāt pēc 1. aprīļa ir palielinājies kompensējamo zāļu skaits ar vienādu zemāko cenu, ļaujot pacientiem izvēlēties no plašāka zāļu klāsta. Ja iepriekš nereti bija tikai vienas lētākās kompensējamās zāles kādai diagnozei, tad šobrīd ražotāji samazinājuši zāļu cenu un nodrošinājuši, ka ir trīs vai četras tādas pašas iedarbības zāles par vienādu zemāko cenu.

MĪTI un PATIESĪBA par
ZĀĻU AKTĪVĀS VIELAS IZRAKSTĪŠANU

MĪTS #5 Jaunā kārtība ierobežo pacienta tiesības!
Nevar izvēlēties zāles.

PATIESĪBA

Ja pacientam ārstnieciski nepieciešams lietot konkrēta ražotāja zāles, **ārsts aizvien ir tiesīgs tās izrakstīt, norādot ārstniecisku pamatojumu** pacienta medicīniskajā kartē un receptē.

ZINI un NEPĀRMAKSĀ!

Tevi ārstē zāļu aktīvā viela, nevis zāļu nosaukums, to iepakojums, krāsa vai forma.
#ZiniunNeparmaksa | www.esparveselibu.lv

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
Fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

PATIESĪBA: Ja zāles ar zemāko cenu aptiekā nav pieejamas uzreiz, tās farmaceiti var pasūtīt un informēt pacientu par zāļu pieejamību, jo Zāļu reģistrā ir nodrošināta aktuāla informācija par zāļu pieejamību.

Zāļu lieltirgotavu pienākums ir katru dienu ziņot par zāļu pieejamību [Zāļu reģistrā](#). Šo informāciju par zāļu krājumu daudzumu lieltirgotavās izmanto farmaceiti, ārsti un citi veselības aprūpes speciālisti. Ar zāļu piegāžu pārtraukumiem saskaras visas pasaules valstis, tai skaitā Eiropas Savienības dalībvalstis, tāpēc atsevišķi zāļu piegāžu traucējumi var būt vērojami visām zālēm neatkarīgi no to cenas. Farmācijas uzņēmumi, zinot, ka pēc 1. aprīļa pieaugs pieprasījums pēc lētākajām zālēm, Latvijas pacientiem nepieciešamos zāļu krājumus ir laicīgi saplānojuši.

MĪTI un PATIESĪBA par
ZĀĻU AKTĪVĀS VIELAS IZRAKSTĪŠANU

MĪTS #6 Lētākās zāles aptiekās nav pieejamas!

PATIESĪBA

Ja zāles ar zemāko cenu aptiekā nav pieejamas uzreiz, tās farmaceiti var pasūtīt un informēt pacientu par zāļu pieejamību, jo **Zāļu reģistrā ir nodrošināta aktuāla informācija par zāļu pieejamību.**

ZINI un NEPĀRMAKSĀ!

Tevi ārstē zāļu aktīvā viela, nevis zāļu nosaukums, to iepakojums, krāsa vai forma.
#ZiniunNeparmaksa | www.esparveselibu.lv

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
Fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

PATIESĪBA: Jebkuras zāles var izraisīt blaknes, taču ne visiem cilvēkiem tās izpaužas.

Par jebkuriem veselības traucējumiem, kas rodas, lietojot zāles, un, iespējams, varētu būt zāļu blaknes, nepieciešams nekavējoties ziņot ārstam vai farmaceitam un Zāļu valsts aģentūrai [ŠEIT](#).

Ārsts vai farmaceits var konsultēt par pareizu zāļu lietošanu, lai mazinātu blakņu rašanos. Taču, ja tās nav novēršamas vai ir traucējošas, ārsts šādā gadījumā izrakstīs pacientam citas zāles.

MĪTI un PATIESĪBA par
ZĀĻU AKTĪVĀS VIELAS IZRAKSTĪŠANU

MĪTS #7 Jaunās zāles noteikti izraisīs blaknes!

PATIESĪBA

Jebkuras zāles var izraisīt blaknes, taču ne visiem cilvēkiem tās izpaužas. Ja tās nav novēršamas vai ir traucējošas, par to ir **jāinformē ārsts, kurš šādā gadījumā izrakstīs pacientam citas zāles.**

ZINI un NEPĀRMAKSĀ!

Tevi ārstē zāļu aktīvā viela, nevis zāļu nosaukums, to iepakojums, krāsa vai forma.
#ZiniunNeparmaksa | www.esparveselibu.lv

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

PATIESĪBA: Līdzīga kompensējamo zāļu izrakstīšanas kārtība sekmīgi darbojas Igaunijā, Lietuvā un tādās turīgās valstīs kā Vācijā, Somijā, Nīderlandē, Dānijā, Zviedrijā un citās Eiropas valstīs. Turklāt Latvijas pāreju uz jauno kārtību atzinīgi novērtē arī Pasaules Veselības organizācija un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD).

PVO un OECD norādot, ka Latvijas jaunā kārtība ievērojami samazina pacientu zāļu līdzmaksājumu, veicina racionālu zāļu lietošanu un uzlabo vispārējo veselības aprūpes kvalitāti.

MĪTI un PATIESĪBA par ZĀĻU AKTĪVĀS VIELAS IZRAKSTĪŠANU

**MĪTS
#8**

Nav pierādījumu, ka jaunā sistēma strādā!

PATIESĪBA

Līdzīga kompensējamo zāļu izrakstīšanas kārtība sekmīgi darbojas Igaunijā, Lietuvā un tādās turīgās valstīs kā Vācijā, Somijā, Nīderlandē, Dānijā, Zviedrijā un citās Eiropas valstīs. **Latvijas pāreju uz jauno kārtību atzinīgi novērtē Pasaules Veselības organizācija un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD).**

ZINI un NEPĀRMAKSĀ!

Tevi ārstē zāļu aktīvā viela, nevis zāļu nosaukums, to iepakojums, krāsa vai forma.

#ZiniunNeparmaksa | www.esparveselibu.lv

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

PATIESĪBA: Lai pacientiem, ārstiem un farmaceitiem atvieglotu pāreju uz jauno valsts kompensējamo zāļu izrakstīšanas kārtību, Veselības ministrija, Zāļu valsts aģentūra, Nacionālais veselības dienests un Veselības inspekcija jau pagājušā gada novembrī uzsāka ārstu un farmaceitu informēšanu par aktīvās vielas izrakstīšanas kārtību.

Informēšanas ietvaros tika sagatavoti un izplatīti skaidrojošie video par zāļu aktīvās vielas izrakstīšanu E-veselības sistēmas portālā, bukleti gan digitālā, gan drukātā formā, kā arī jaunā kārtība tika skaidrota ārstu un farmaceitu konferencēs un semināros un publicēta tematiskajos ārstu un farmaceitu medijos. Savukārt martā tika īstenota nacionāla mēroga iedzīvotāju informēšanas kampaņa.

Efektivitātes mērījumi liecina, ka kampaņas rezultātā vairāk nekā 80% Latvijas iedzīvotāju redzēja kādu no sagatavotajiem kampaņas materiāliem. Informatīvie materiāli tika izvietoti TV, radio, sociālajos un drukātajos medijos, kā arī uz vides stendiem visā Latvijā, ietverot būtiskāko informāciju par jauno kompensējamo zāļu izrakstīšanas kārtību. Tāpat vairāk nekā 1200 ģimenes ārstu praksēs, 37 Latvijas slimnīcās un 7 lielākajos aptieku tīklos tika izvietoti arī drukātie izdales materiāli ar pacientiem aktuālo informāciju.

MĪTI un PATIESĪBA par ZĀĻU AKTĪVĀS VIELAS IZRAKSTĪŠANU

MĪTS
#9

Par izmaiņām nav pieejama
nekāda informācija!

PATIESĪBA

Martā tika īstenota nacionāla mēroga iedzīvotāju informēšanas kampaņa – **79% procenti Latvijas iedzīvotāju ir informēti par izmaiņām valsts kompensējamo medikamentu izrakstīšanas kārtībā.** Starp iedzīvotājiem, kas regulāri iegādājas medikamentus sev vai saviem tuviniekiem un senioriem, informētība līmenis pārsniedz 90%.

ZINI un NEPĀRMAKSĀ!

Tevi ārstē zāļu aktīvā viela, nevis zāļu nosaukums, to iepakojums, krāsa vai forma.

#ZiniunNeparmaksa | www.esparveselibu.lv

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

ESF projekts „Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi” (identifikācijas Nr. 9.2.4.1./16/I/001)

Papildus informatīvie materiāli [↗](#)

Visi informatīvie materiāli ir pieejami <https://www.esparveselibu.lv>

<https://www.vi.gov.lv/lv/miti-par-zalu-aktivas-vielas-izrakstisanu>